

Innst. S. nr. 348

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget frå næringskomiteen

St.meld. nr. 36 (2008–2009)

Innstilling frå næringskomiteen om Det gode innkjøp

Til Stortinget

SAMANDRAG

Det offentlege konsumet utgjer om lag ein tredjedel av det samla konsumet i Noreg. Verksemdene i offentleg sektor kjøper inn varer og tenester for ein verdi av 272 mrd. kroner i året. Dette er fellesskapets midlar som skal forvaltast på ein best mogleg måte.

Offentleg sektor står overfor vesentlege utfordringar dei kommande åra. Desse må løysast med avgrensa ressursar. Samtidig vert det stilt stadig større krav til kvaliteten på offentlege tenester. Det offentlege må derfor opptre som ein profesjonell innkjøpar og sørgje for at ein får mest mogleg igjen for fellesskapet sine pengar og at pengar ikkje vert brukte unødige. Offentlege verksemdar skal gå føre i arbeidet med å ivareta sosiale og miljømessige omsyn. Gjennom å vere ein krevjande og konstruktiv innkjøpar, kan det offentlege medverke til at det vert utvikla meir miljø- og klimavennlege varer og tenester. Det offentlege kan òg som ein viktig marknadsaktør støtte etisk åtferd i næringslivet. Ved å leggje vekt på innovasjon, etikk, miljø og livsløpskostnader vil det offentlege skaffe seg betre og meir berekraftige produkt, og vil sjølv kunne levere betre tenester til innbyggjarane.

I kraft av storleiken er etterspørselen i offentleg sektor svært viktig for produksjonen av varer og tenester i privat sektor. Ved å vere ein krevjande kunde som stimulerer til konkurranse mellom eit breitt spekter av leverandørar og medverkar til auka kostnadsmedvit og effektivitet hos norske bedrifter,

vil det offentlege bidra til at norsk næringsliv vert meir konkurransedyktig.

Regelverket for offentlege innkjøp er eit prosessuelt rammeverk med hovudformål å sikre best moglege innkjøp gjennom konkurranse og openheit om offentlege kontraktar. I dei seinare åra er det òg lagt vekt på at regelverket skal sikre andre samfunnsomsyn.

Bakgrunnen for denne meldinga er at Regjeringa vil forbetre offentleg innkjøpsverksemd. Då er det naudsynt å sjå på gjennomføring av offentlege innkjøp i ein større samanheng. Innkjøpsreglar, organisering og gjennomføring av konkurransar, kompetansebehov og statusen til innkjøpsfaget er blant dei faktorar som har avgjerande innverknad på kvaliteten i innkjøpsprosessane. Ved å sjå nærmare på korleis stat og kommune gjennomfører sine innkjøp, har Regjeringa avdekt område der det er trong for tiltak.

Regjeringa tek Riksrevisjonens stadige og omfattande merknader om brot på reglane om offentlege innkjøp alvorleg. Funn i kommunale og fylkeskommunale revisjonar og saker til behandling i Klagenemnda for offentlege anskaffelser (KOFA), underbyggjer òg at brot på regelverket er eit problem, og at dette problemet ikkje berre er knytt til statleg sektor. Regjeringa har ansvaret for at reglane er så gode som mogleg, og at handhevingssystemet er formålstenleg utforma og sikrar god regeletterleving. Brukarane av regelverket skal ha tilgang til kvalitetssikra og ein-skapleg informasjon om regelverket. Regjeringa har gjort mykje for å betre etterlevinga av regelverket. Nytt og forbetra regelverk trådde i kraft i januar 2007, etter eit omfattande arbeid for å gjere det enklare og meir brukarvennleg. Samtidig vart handhevinga skjerpa ved at KOFA har fått høve til å gi gebyr der ein har unnlate å kunngjere konkurranse i samsvar med krava i regelverket. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) vart etablert i 2008, med ei

eiga avdeling for styrkt og samordna kompetansetilbod for offentlege innkjøp. I meldinga vert det gitt ein omtale av dei bakanforliggjande årsakene til regelbrota. Ved å forbetre innkjøpsverksemda i offentleg sektor vil òg etterlevinga av reglane bli betre.

Kapittel 2 i meldinga gjer greie for statistikk og fakta frå Statistisk sentralbyrå og Databasen for offentlege innkjøp (Doffin). Regjeringa meiner det er behov for å styrkje datagrunnlaget om offentlege innkjøp, og Fornyings- og administrasjonsdepartementet har bedt Difi vidareutvikle og forbetre datagrunnlaget i Doffin.

I kapittel 3 vert det framheva kor stor innverknad offentlege innkjøp har på samfunnsøkonomien og kor viktig det er å stimulere til effektive offentlege innkjøp. Regelverket om offentlege innkjøp skal òg bidra til at risikoen for korrupsjon og misgjerningar vert redusert. Regjeringa framhevar òg at offentlege innkjøp skal gjennomførast på ein måte som fremjar viktige samfunnsomsyn som miljø, etikk og innovasjon.

I juni 2007 la Regjeringa fram ein handlingsplan for miljø og samfunnsansvar i offentlege innkjøp. Regjeringa har pålagt alle statlege verksemdar å følgje opp dei konkrete krava i handlingsplanen frå 2008. Regjeringa reknar med at alle kommunar og fylkeskommunar vil slutte seg til arbeidet og at KS vil vere ein viktig støttespelar. For å gi dei offentlege verksemdene den hjelpa dei treng for å gjennomføre handlingsplanen, skal det etablerast eit "knutepunkt" i kvart fylke/region. Seks knutepunkt er etablerte, og i løpet av 2009 skal alle fylke/regionar ha etablert knutepunkt.

I 2006 la Regjeringa fram ein handlingsplan mot sosial dumping med ei rekkje konkrete tiltak. I tråd med planen innførte Regjeringa 1. mars 2008 forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlege kontrakter. Forskrifta gjeld statlege, kommunale og fylkeskommunale myndigheiter og offentlegrettslege organ og kjem til bruk på kontraktar over ein viss terskelverdi. Arbeid som skal utførast i utlandet, er også omfatta.

Etter at den nye offentleglova trådde i kraft 1. januar 2009, er alle anbudsprotokollar og tilbod offentleg tilgjengelege. Kravet i regelverket til kunningering i Doffin, forbodet mot forskjellsbehandling av leverandørar og føresegner om korleis prosessen skal gjennomførast, sikrar at kontraktane vert tildelte etter open og rettferdig konkurranse.

Kapittel 4 beskriv utviklinga av regelverket om offentlege innkjøp og etableringa av KOFA. Då ny forskrift om offentlege anskaffelser og forskrift om innkjøpsregler for forsyningssektorene vart iverksett 1. januar 2007, var det gjort eit omfattande og breitt arbeid for forenkling av regelverket. Regjeringa

orienterte i Ot.prp. nr. 62 (2005–2006) Stortinget om dei forbetringar som var gjorde i forskriftene.

Regjeringa kan ikkje sjå at det er formålstenleg med nok ein brei gjennomgang av heile regelverket med tanke på generell forenkling berre to år etter at det trådde i kraft. Det må òg leggjast vekt på at både oppdragsgivarar og leverandørar skal få tid til å bli kjende med og forstå korleis reglane skal etterlevast.

Regjeringa vil likevel arbeide vidare på utvalde område der praktisering av regelverket inneber spesielle utfordringar.

Regjeringa har nedsett eit utval som skal greie ut implementeringa av nytt handhevingsdirektiv i norsk rett, og vurdere korleis det samla norske handhevingsssystemet best kan organiserast. I denne samanhengen skal òg KOFAs oppgåver vurderast.

Ei kartlegging av brot på reglane om offentlege innkjøp og årsaker til regelbrot, gjort av First Ventura AS hausten 2008, viser at omfang og breidd i type regelbrot er stort. Etter Regjeringas vurdering er særleg brot på grunnleggjande krav om konkurranse og gjennomføring av ulovlege direkte innkjøp alvorleg. Brot på kravet om dokumentasjon gjer det vanskeleg å etterkontrollere viktige val og avvegingar i løpet av innkjøpsprosessen, og kan bidra til å svekkje tilliten til offentlege innkjøpsprosessar. Dette reduserer også moglegheita for å avdekkje forsømingar og korrupsjon.

Kartlegginga viser at årsaksbiletet er samansett, og at det er naudsynt å sjå meir heilskapleg på korleis ein gjennomfører innkjøp i offentleg sektor. Regjeringa meiner at det særleg er tre område som skil seg ut når det gjeld vidare oppfølging:

- Forankring hos leiar
- Organisering av innkjøpsaktivitetane
- Kompetansebehov.

I kapittel 5 vert leiarane sitt ansvar for offentlege innkjøp framheva. Leiarfokus og god forankring av innkjøpsaktiviteten i verksemdene er sentrale føresetnader for profesjonelle og korrekte innkjøp. Tiltak for å få auka forankring av innkjøp hos verksemdsleiarar og betre kontroll av innkjøpsaktiviteten er derfor viktig, og dei verkemiddel som vert nytta for styring og utvikling av offentlege verksemdar, må i større grad takast i bruk på dette området.

Kapittel 6 orienterer om arbeidet med intern kontroll i statleg og kommunal sektor. Den interne kontrollen varierer sterkt mellom ulike offentlege verksemdar. Dette gjeld òg på innkjøpsområdet. For å forbetre offentlege innkjøpsprosessar ved meir aktiv bruk av intern kontroll, vil rettleiinga styrkjast på området.

Kapittel 7 understrekar at formålstenleg organisering er ein føresetnad for effektive og korrekte inn-

kjøp. Utan formålstenleg organisering vil òg andre tiltak, som for eksempel kompetansetiltak, ha avgrensa effekt.

Regjeringa vil greie ut auka samordning av innkjøp, og vil sjå nærmare på kva effektar samordning av innkjøp har gitt både når det gjeld pris og kvalitet på produkta, men også når det gjeld ressursbruk og forbetring av innkjøpsprosessar. Dei marknadsmessige konsekvensane skal òg vurderast. På bakgrunn av ei slik utgreiing vil Regjeringa vurdere organisatoriske tiltak for auka samordning.

Kapittel 8 beskriv eksisterande rettleiings- og kurstilbod i offentleg regi og drøftar behovet for styrking av kompetanse om offentlege innkjøp. Regjeringa vil vidareutvikle tilbodet i Difi, og særleg ha fokus på innkjøpsfag og kompetanse om styring og organisering av offentlege innkjøp. Regjeringa vil òg få greidd ut behovet for eit universitets- og høgskoletilbod om offentlege innkjøp.

I kapittel 9 omtaler ein arbeidet for å auke bruken av elektroniske løysingar ved offentlege innkjøp. Bruk av elektroniske løysingar gir betre, enklare og sikrere innkjøp. Regjeringa vil sikre eit breitt tilbod for elektroniske løysingar som dekkjer heile innkjøpsprosessen frå konkurransegjennomføring til ordrehandtering, faktura og betaling. Regjeringa vil vidareutvikle løysingane på Ehandel.no og Doffin, og foreslå løysing for oppretting av leverandørregister for å forenkle innkjøpsprosessen for leverandørar og oppdragsgivarar. Regjeringa vil òg innføre eit felles standardformat for elektronisk faktura og ønskjer at ein skal ta i bruk elektronisk faktura i heile offentleg sektor.

Kapittel 10 orienterer om nivået på terskelverdien og drøftar framtidig nivå for terskelverdien om offentlege innkjøp. Evalueringa av terskelverdien tyder på at innsparing i transaksjonskostnader og den negative konkurranseeffekten ved å heve terskelverdien frå 200 000 til 500 000 kroner, har vore av same omfang. Ei vidare heving synest ikkje å vere samfunnsøkonomisk lønsamt. Ro og stabilitet rundt eit relativt nytt regelverk er eit viktig poeng i vurderinga av om terskelverdien skal hevast. Ved å halde terskelverdien på dagens nivå er ein i større grad sikra at ein går i retning av meir profesjonelle, forretningsmessige, ryddige og samfunnsstenlege offentlege innkjøp. Regjeringa vil derfor ikkje no heve terskelverdien vidare.

Innføring av eit generelt krav om forenkla kunningeringsplikt under dagens terskelverdi vil utvide pliktene for stat og kommunar og komplisere regelverket. Å innføre eit slikt krav no, kort tid etter siste regelrevisjon, vil gi større utfordringar med etterleving og praktisering. Regjeringa har derfor ikkje funne at det er grunnlag for å innføre ei slik plikt. Det

bør likevel stimulerast til auka bruk av den frivillige ordninga som i dag eksisterer i Doffin.

Kapittel 11 gjer greie for økonomiske og administrative konsekvensar av forslaga. Lov om offentlege anskaffelser skal medverke til auka verdiskaping i samfunnet ved å sikre mest mogleg effektiv ressursbruk ved offentlege innkjøp. Målet med tiltaka i meldinga er å få meir profesjonelle offentlege innkjøp. Det vil føre til betre kvalitet, lågare prisar eller lågare ressursbruk i innkjøpsprosessen. Meir profesjonelle innkjøp vil føre til færre klager i KOFA og mindre kritikk frå Riksrevisjonen og kommunerevisjonen.

Regjeringa vil styrkje offentlege innkjøpsprosessar gjennom ei rekkje tiltak som skal heve kompetansen om offentlege innkjøp og bidra til meir formålstenleg organisering og forankring hos leiinga i offentlege verksemdar. Meir aktiv bruk av ordninga med intern kontroll gir viktig informasjon til leiinga, og grunnlag for å setje i verk tiltak som kompetanseheving og forbetring av rutinar. Bruk av elektroniske løysingar i innkjøpsprosessen skal medverke til meir effektive offentlege innkjøp. Terskelverdiane er sett på eit nivå som skal gi god balanse mellom transaksjonskostnader forbundne med å følgje regelverket, og vinstar ved auka konkurranse. Regjeringa meiner tiltaka samla sett vil føre til meir profesjonelle offentlege innkjøp og betre ressursbruk.

Regjeringa foreslår tiltak innanfor områda leiging, organisering og kompetanse om offentlege innkjøp. Tiltaka det er gjort framlegg om i meldinga vil bli gjennomførte innanfor eksisterande budsjettammer. Tiltaka for å styrkje kompetansen vil i stor grad gjerast gjennom arbeid i Difi.

Det er foreslått vidare utgreiing om oppretting av universitets- eller høgskoletilbod. Regjeringa vil komme tilbake til Stortinget om behov for løyvingar dersom det vert aktuelt å opprette eit nytt undervisningstilbod.

Totalt for heile offentleg sektor bereknar ein nytten av elektroniske innkjøp (elektronisk faktura blir halden utanfor dette anslaget) til ca. 5,6 mrd. kroner og kostnadene til ca. 2 mrd. kroner. Regjeringa tek sikte på at ny løysing for Ehandel.no vil redusere kostnadene for å komme i gang med e-handel.

Oppretting av eit leverandørregister vil truleg gi ytterlegare innsparingar ved innhenting og levering av dokument ved offentlege innkjøpsprosessar. Dei økonomiske og administrative konsekvensane ved etablering av eit slikt register vil bli vurderte i utgreiingane som Difi gjennomfører.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen

Hansen og Arne L. Haugen, frå Framstegspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, frå Høgre, Torbjørn Hansen og Elisabeth Røbekk Nørve, frå Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfonn, frå Senterpartiet, leiarar Ola Borten Moe, og frå Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til at offentleg sektor kvart år kjøper varer og tenester til ein verdi av om lag 270 mrd. kroner, og dette er fellesskapet sine midlar, som må utnyttast på best mulig måte. Det er samfunnsøkonomisk viktig å stimulera til ei effektiv offentleg innkjøpsverksemd. Effektive offentlege innkjøp kan frigjera ressursar som kan brukast til både fornying og auka velferd.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, ser det derfor som positivt at Regjeringa gjennom St.meld. nr. 36 (2008–2009) har gjort ei heilskapleg tilnærming til offentlege innkjøp, gått grundig inn på korleis innkjøp blir gjennomførde, og kome med ei rekkje tiltak som vil føre til betre offentlege innkjøp.

Lov og forskrift om offentlege anskaffingar er eit sentralt verkemiddel i kampen mot korrupsjon og korrupsjonsliknande åtfærd i samband med innkjøp og kontraktar i offentleg sektor.

Komiteen viser til at reglane skal sikre at offentlege verksemdar opptre med stor integritet og gi ålmenta tillit til at innkjøpa skjer på ein samfunns-tenleg måte. Innkjøpa skal gjennomførast på ein open og føreseieleg måte, som sikrar konkurranse og rettvis handsaming.

Komiteen ser med bekymring på stadige brot på regelverket, og at enkelte kommunar og statlege verksemdar handsamar sine innkjøp på ein uprofesjonell måte. Dette er dårleg samfunnsøkonomi, og er òg med på å svekke tilliten til offentleg forvaltning.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merka seg at Regjeringa har gjort mykje for å styrkje etterleving av regelverket for offentlege anskaffingar.

Fleirtalet meiner at kompetanse, informasjon og veiledning er føresetnader for at anskaffingsregelverket skal etterlevast på ein god måte, og er difor tilfreds med at Regjeringa har sett i verk fleire tiltak for å betre kompetansen og etterlevinga av regelverket.

Fleirtalet viser òg til at reglane om gebyr for ulovlege direktkjøp berre har virka sidan januar 2007, og at handheving av regelverket vil bli enda meir styrkt i samband med gjennomføring av det nye

handhevingsdirektivet. Fleirtalet har òg merka seg at Regjeringa har oppnemnt eit utval som skal sjå nærare på korleis handheving av regelverket skal fylgjast opp i framtida.

Etter fleirtalet sitt syn er det no viktig at dei tiltaka som allereie er sett i gang for å betre etterlevinga av regelverket, må få tid til å verka, og har ikkje sett det som aktuelt at det no skal opprettast ei ny tilsynsordning for offentlege anskaffingar, slik Høgre har foreslått.

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Høgre, er derfor glad for at Regjeringa, gjennom denne stortingsmeldinga, set fokus på at korrekte og gode innkjøp er eit leiaransvar. Leiarar har ansvar for å setje innkjøpsarbeidet i ein strategisk samanheng, og sjå til at verksemda har den naudsynte merkantile, tekniske og juridiske kompetansen for å gjera innkjøp som både dekker behova godt, og samstundes er korrekte ut frå regelverket. Dette fleirtalet legg vekt på at offentleg sektor opptre som ein profesjonell innkjøpar, som planlegg kjøpa godt, og stiller klare krav til både produkt og leverandørar. Dette fleirtalet viser til at meldinga legg opp til at leiarar skal få rettleiing, større ansvar og at innkjøparar på alle nivå får meir kunnskap, og har merka seg at det òg skal etablerast ein innkjøpsportal.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser positivt på at det nå foreligger en stortingsmelding som forsøker å følge opp den omfattende kritikk som er kommet fra Riksrevisjonen mot brudd på anskaffelsesregelverk på ulike nivå av offentlig forvaltning. Disse medlemmer mener at det er viktig at regelverket er klart og utvetydig både for tilbydere og innkjøper. I næringspolitisk sammenheng er det viktig å sørge for konkurranse på like vilkår blant tilbydere. Økt konkurranse om å være leverandør til det offentlige er med på å bedre effektiviteten og innovasjonsevnen i norsk næringsliv. Dette sikrer best mulig kvalitet til lavest pris, gode service- og oppfølgingsavtaler, og ikke minst forhindrer gode innkjøpsrutiner korrupsjon, eller mistanker om dette. Med rundt 272 mrd. kroner i offentlige kjøp av varer og tjenester har anskaffelsespolitikken en direkte effekt på hvor mye velferd og annet man får igjen for bevilgede midler. Dersom innkjøpspolitikken kunne bedret ressursutnyttelsen med for eksempel 10 pst., ville effekten vært betydelig.

Disse medlemmer viser til at Riksrevisjonen i flere rapporter i mange år, senest i januar 2009, har avdekket omfattende brudd på reglene for offentlige anskaffelser. I pressemeldingen i forbindelse med Riksrevisjonens revisjonsberetning for stats-

regnskapet 2006, Dokument nr. 1 (2007–2008), skriver riksrevisor Jørgen Kosmo at han er

"særlig bekymret over at forvaltningen ikke klarer å etterleve og praktisere regelverket for offentlige anskaffelser. Mange av de samme etatene får nærmest likelydende merknader knyttet til brudd på anskaffelsesregelverket som ved siste revisjonsrapport. Den store oppmerksomheten som både Riksrevisjonen og Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité har rettet mot dette området har ikke medført særlige forbedringer".

I pressemelding i forbindelse med Riksrevisjonens Dokument nr. 1 (2008–2009) blir kritikken gjentatt.

"Brudd på anskaffelsesregelverket er fortsatt et gjennomgående problem i staten. Fem departementer og en rekke underliggende etater har fått merknader til egen anskaffelsesvirksomhet. For tredje år på rad har Riksrevisjonen merknader til at anskaffelsesregelverket ikke følges i Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som er regelverksforvalter på området. Dette er et område som vi har vært kritiske til over lang tid, og der vi dessverre ser få spor til bedring",

skriver riksrevisor Jørgen Kosmo. Disse medlemmer deler Riksrevisjonens bekymring, og stiller spørsmål ved hvorfor Regjeringen ikke iverksetter mer aktive tiltak for å rydde opp i dette til tross for gjentatt kritikk fra Riksrevisjonen. Disse medlemmer mener at omfanget av brudd på anskaffelsesregelverket også i departementene gjør at problemet er omfattende og alvorlig, og bør møtes med sterkere tiltak enn det Regjeringen varsler i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at regjeringspartiene omtaler en rekke gode formål, som miljø, arbeidsvilkår, individuelle tilpassinger og innovasjon når det gjelder offentlige innkjøp, men at dette i liten grad blir fulgt opp gjennom konkrete tiltak. Disse medlemmer mener stortingsmeldingen er preget av gode intensjoner, men er uferdig og uten krav til innkjøper. Disse medlemmer viser til at loven om offentlige anskaffelser blir brutt i stort omfang på alle plan i offentlig forvaltning, og mener at hovedfokus bør være å sikre en bedre etterlevelse av regelverket før det blir lagt inn nye formål i innkjøpspolitikken.

2.1 Generelt om offentlige innkjøp

Komiteen er kjend med den viktige rolla Direktoratet for forvaltning og IKT, Difi, har, og viser til at Regjeringa gjennom oppretting av dette direktoratet har styrka kompetansetilbodet til offentlege innkjøparar. Difi har mellom anna ei viktig rolle

med å leggja til rette for utvikling av innkjøpsnettverk i offentleg sektor, og for erfarings- og kompetanseoverføring mellom desse. Komiteen har vidare merka seg at dette er del av den generelle satsinga på heving av kompetansen om regelverk og innkjøp, noko som er positivt.

Komiteen vil framheva at det er viktig at den kunnskap og erfaring som offentlege kjøparar har, blir delt og vidareutvikla.

Meir profesjonelle offentlege innkjøp vil føre til betre kvalitet, lågare prisar og betre ressursbruk i innkjøpsprosessen. Komiteen har merka seg at det i meldinga blir lagt vekt på at offentleg sektor også skal være ein krevjande kunde, og støttar at offentlege innkjøp vert brukte til å fremje viktige samfunnsomsyn og til å stille krav til innovasjon i næringslivet.

Komiteen viser til at offentleg sektor er ein sentral aktør på marknaden, og at innovasjon innan offentlege innkjøp er av stor næringspolitisk verdi. Det offentlege må være seg si rolle bevisst som innkjøpar, og stimulera til næringsutvikling og nyskaping. Det er i samband med dette viktig å styrke kompetansen om korleis offentlege innkjøp kan føre til meir innovasjon, og om korleis det offentlege kan leggje til rette for dette i høve til næringslivet. Dette er også noko som næringskomiteen la vekt på i arbeidet med Innovasjonsmeldinga, jf. Innst. S. nr. 170 (2008–2009) om eit nyskaping og berekraftig Norge. Det er i denne samanhengen viktig med fokus på utvikling av leverandørar og god dialog mellom offentleg sektor og verksemdene.

Komiteen er kjend med at offentleg sektor står framfor store utfordringar dei neste åra, og at innovative offentlege innkjøp vil kunne føre til ein betre offentleg sektor, samstundes som det vil kunne stimulere FoU i næringslivet. Dette er òg noko som komiteen la vekt på under arbeidet med St.meld. nr. 7 (2008–2009) Eit nyskaping og berekraftig Noreg. Innovasjon i offentlege innkjøpsprosessar stimulerer bedriftene til å utvikle nye eller forbetra varer, prosessar og tenester.

Eit næringsliv som er vant med å møte høge krav vil stå betre rusta til å møte konkurranse utanfrå, og til å tilby gode løysingar i internasjonale marknader. Slik kan offentlege innkjøp medverke til å gjera norsk næringsliv meir konkurransedyktig. Som oppdragsgevar har det offentlege eit særskilt ansvar for å ikkje kjøpe frå useriøse verksemdar. Komiteen støttar Regjeringa i at handlingsrommet som regelverket gir, skal nyttast slik at offentleg sektor medverkar til anstendige arbeidsvilkår i globale leverandørkjeder.

Komiteen støttar at det offentlege skal føre an når det gjeld å etterspørre miljøvennlige varer og tenester, og har merka seg at Difi har ansvaret for å

følgje opp ein treårig handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar i offentlege innkjøp frå Regjeringa. Regjeringa sin handlingsplan for miljø- og samfunnsansvar sørgjer for at klima- og energitiltak blir prioriterte i statlege innkjøp. Handlingsplanen er utarbeidd av Miljøverndepartementet, Fornyings- og administrasjonsdepartementet og Barne- og likestillingsdepartementet, og Difi har oppfølgingsansvaret.

Gjennom sine innkjøp legg offentlege verksemdar mykje av grunnlaget for mellom anna korleis offentlege bygg vert utforma, korleis offentlege tenester stettar innbyggjarane sine behov og føresetnader, og korleis arbeidsplassar i offentleg sektor vert tilrettelagde for dei tilsette. Gjennom å stille krav til universell utforming skal det offentlege legge til rette for at alle menneske skal kunne delta på like vilkår, uavhengig av funksjonsnivå.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høgre, viser til komitémerknad i Innst. S. nr. 170 (2008–2009) om at det, etter komiteen sitt syn, bør stimulerast til auka fokus på grøne innkjøp i offentleg sektor, og at det offentlege gjennom bruk av miljøkrav stimulerar til meir innovasjon på miljøområdet, såkalla grøne innovasjonar. På denne måten kan det offentlege vere i front som ein krevjande kunde, også på miljøområdet. Etter komiteen sitt syn vil dette føre til at me får eit meir framtidsretta og konkurransedyktig næringsliv.

Eit anna fleirtal, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre, ser det elles som svært bra at Regjeringa har innført krav om arbeidsklausular i offentlege kontraktar for å sikre at tilsette som utfører tenester og bygge- og anleggsarbeid for offentlege oppdragsgivarar, ikkje har dårlegare løns- og arbeidsvilkår enn det som fylgjer av gjeldande landsomfattande tariffavtale eller det som elles er normalt for vedkommande stad og yrke.

Dette fleirtalet strekar under at utforminga av gode innkjøp for tenester og tiltak frå sosialtenestene og arbeids- og velferdsforvaltning (Nav) må ta vare på omsynet til kvalitet, langsiktigheit, stabilitet og moglegheit for god individuell tilpassing av tilbodet. Dette fleirtalet meiner det òg bør leggjast vekt på omsyn til service overfor brukarane, og at dette vil kunne stille krav om nærleik til brukarane i val av leverandør. Anskaffing av slike tenester bør derfor ikkje gjennomførast med størst vekt på priskriteriet. Innkjøparane bør i staden nytte det store handlingsrommet som ligg i regelverket med omsyn til å leggje vekt på andre kriterier enn pris når ein vel leverandør. Dette fleirtalet meiner anskaffingsprosessen bør ta høgde for tryggleik for fagleg utvikling av tiltaka og særskilt fleksibilitet til individuell tilpassing. Når ein kjøper helse- og sosialtenester, er

det tillete å nytte konkurranse med forhandling. Dette fleirtalet viser vidare til at innkjøparane har høve til å avgrense konkurransar til verksemdar der fleirtalet av dei berørte tilsette er funksjonshemma. Dette fleirtalet meiner at handlingsrommet som ligg i regelverket, til dømes med omsyn til val av prosedyreform, utforming av konkurransegrunnlag og val av tildelingskriterier bør nyttast for å ta vare på omsyn som nemnt ovanfor. På denne bakgrunn ber dette fleirtalet om at det vert gitt føringar for utforming av gode innkjøpsformer for å ta vare på lovpålagte tenester og tiltak til enkeltpersonar.

Dette fleirtalet vil streke under at standardar er viktige hjelpemiddel i arbeidet med å forbetre kvaliteten på dei offentlege innkjøpa i Noreg. Dette fleirtalet har merka seg at Standard Norge, på oppdrag frå Regjeringa, har utarbeidd ein nasjonal standardiseringsstrategi, der eitt av hovudmåla er å utvide bruken av standardar i offentleg sektor for å auke den nasjonale verdiskapinga, styrkje konkurransekrafta, sikre berekraftig forbruk, og oppnå gode løysingar for helse, miljø og sikkerheit.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre vil vise til Representantforslag nr. 64 (2005–2006) fra Høyre som bad Regjeringen foreslå regler som sikrer mest mulig like konkurransevilkår mellom offentlige og private aktører, et forslag som ble avvist av de rød-grønne partiene.

Disse medlemmer viser til innstilling fra næringskomiteen i sak om lov om endring i lov 16. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser, hvor disse medlemmer stemte imot krav om arbeidsklausuler i offentlige kontrakter fordi dette øker de administrative byrder ved anskaffelser, er dårlig utredet og ikke følges opp av et troverdig kontrollregime. Disse medlemmer mener at det er høyst usikkert om slike klausuler har effekt som tiltak mot sosial dumping.

Terskelverdi og forenkla kunngjering

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at terskelverdien for offentlege innkjøp blir uendra, og støtter at grensa for når ein kjøpar må gjennomføre ein anbuds-konkurranse ikkje blir heva no, men blir ståande på 500 000 kroner. Fleirtalet merkar seg òg at det ikkje blir innført forenkla kunngjeringsplikt for kjøp under dette beløpet, og støttar at dette fortsatt skal være ei friviljug ordning. Fleirtalet viser til at regelverket hadde sin siste store revisjon i 2007 og ser det som viktig at det no blir sett fokus på etterleving av regelverket og ro og stabilitet rundt regelver-

ket. Dette vart det òg gitt støtte til under den opne høyringa i komiteen.

Eit anna fleirtal, medlemene frå Arbeidarpartiet, Høgre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er tilfreds med at hevinga av terskelverdien frå 200 000 kroner til 500 000 kroner, som vart gjort hausten 2005, har vore samfunnsøkonomisk lønsam. Dette fleirtalet viser til at dette er konklusjonen til Asplan Viak, som på oppdrag av Fornyings- og administrasjonsdepartementet evaluerte konsekvensane av endringane. Dette fleirtalet har merka seg at undersøkinga viser at både leverandørar og innkjøparar har spart pengar på enklare innkjøpsprosessar, og at tapet ved redusert konkurranse ikkje overstig denne gevinsten.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er positive til at løftet i Soria Moria-erklæringen om å heve anbudsterskelen fra nivået på 500 000 kroner opp mot EU-nivå, som i 2005 var rundt 1,8 mill. kroner, nå blir skrinlagt. Derimot er det grunn til å anta at signalet fra den rødgrønne regjeringen om en slik svekkelse av innkjøpsregelverket kombinert med at forenklet kunngjøringsplikt ble droppet, ikke har stimulert stat og kommune til å ta regelverket mer på alvor.

Disse medlemmer vil vise til behandlingen av representantforslag fra Høyre, Dokument nr. 8:12 (2005–2006) om plikt til forenklet kunngjøring av innkjøp mellom terskelverdien for anbud på 500 000 kroner og 100 000 kroner. NHO viser i høringsbrev til stortingsmeldingen at det for små og mellomstore bedrifter har blitt vanskelig å delta i konkurransen om kontrakter under anbudsterskelen fordi innkjøpene ikke blir offentliggjort på ett sted, men spredt på den enkelte innkjøpers nettsted, eller via andre kanaler. Disse medlemmer støtter fortsatt opprettelsen av en slik utlysingsportal der kravet til informasjon er betydelig forenklet sammenlignet med innkjøp over terskelverdien. Disse medlemmer mener at en slik kunngjøring må være obligatorisk og merker seg at Regjeringen ikke argumenterer spesielt godt mot dette i stortingsmeldingen.

Disse medlemmer har blant annet merket seg at det for Regjeringen synes å være viktigst å forhindre "økt ressursbruk og byråkrati" i forbindelse med offentlige innkjøp. Disse medlemmer mener det også er viktig å forsikre seg om at skattebetalernes penger blir brukt på en best mulig måte, at næringslivet kan konkurrere på like vilkår og at korrupsjon unngås.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen, senest i statsbudsjettet for 2010, å innføre plikt til forenklet kunngjøring ved innkjøp mellom den nasjonale terskelverdien for anbudsplikt og 100 000 kroner, og legge til rette for en effektiv ubyråkratisk nasjonal web-basert struktur for dette."

Elektroniske løysingar

Komiteen ser arbeidet med å auke bruken av elektroniske løysingar ved offentlege innkjøp som viktig, og har merka seg at bruk av elektroniske løysingar gir betre, enklare og sikrere innkjøp.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er nøgd med at Regjeringa vil sikre eit breitt tilbud for elektroniske løysingar som dekkjer heile innkjøpsprosessen.

Fleirtalet viser til at Regjeringa har sett i verk ei rekkje tiltak for å auke bruken av elektroniske tenester, og har merka seg at tenestetilbodet for elektroniske løysingar har vorte vidareutvikla på ei rekkje områder. Fleirtalet har vidare merka seg at statsråden i sitt brev til næringskomiteen datert 8. juni 2009 strekar under at det at ein ikkje går ut med nye måltal om kor stort omfanget av elektronisk handel skal vera, ikkje betyr at Regjeringa har senka ambisjonsnivået på dette feltet. Fleirtalet ser det som positivt at Regjeringa satsar på kontinuerleg betring av tenestetilbodet for elektroniske løysingar, og at ein no tek sikte på å sette i verk tiltak for å skaffe betre kunnskap om bruk av elektroniske løysingar, slik at det blir enklare å fylgje opp satsinga.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at Regjeringen ikke er i nærheten av å nå målet om at 25 pst. av de offentlige anskaffelsene skal skje gjennom elektronisk handel, og at målsettingen ikke opprettholdes i meldingen. Elektronisk handel vil øke kvaliteten på innkjøpspraksisen betydelig, men vil måtte medføre en viss omlegging av innkjøpsprosedyrene mange steder. Disse medlemmer stusser over at Regjeringen her, i likhet med forenklingsområdet, går bort fra konkrete målsettinger. Fravær av målsettinger svekker oppfølgingsmulighetene. Disse medlemmer mener at Regjeringen bør ha en konkret målsetting, konkrete tiltak for å nå målet og en metode for fortløpende oppfølging av hvordan man ligger an.

Disse medlemmer viser til svar fra fornyings- og administrasjonsministeren av 8. juni 2009 om elektronisk handel. Statsråden mener at elektroniske løsninger er viktig for å effektivisere og forbedre offentlige innkjøpsprosesser og viser til at Regjeringen har satt i gang en rekke tiltak for å øke bruken

av dem. I sitt svar skriver statsråden at også Regjeringen ønsker at hele offentlig sektor skal ta i bruk elektronisk faktura og vil blant annet innføre et fellesformat for elektronisk faktura. Disse medlemmer merker seg at statsråden sier det ikke foreligger tilstrekkelig informasjon om elektronisk handel i offentlig sektor, og at hun derfor vil sette i verk tiltak for å framskaffe bedre og mer fullstendig informasjon om omfanget. Disse medlemmer gjentar at Regjeringen selv har satt seg som mål at 25 pst. av offentlige anskaffelser skal skje elektronisk, og merker seg at statsråden i sitt svar går bort fra dette.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for elektronisk handel på ulike områder og etablere ambisiøse mål med tilhørende tiltak."

KOFA

Komiteen vil peike på den viktige rolla KOFA (Klagenemda for offentlige anskaffelser) har, og har merka seg forslaget om at KOFA får tilført 3,65 mill. kroner i Revidert nasjonalbudsjett for 2009.

Komiteen har merka seg at Regjeringa har sett ned eit utval som skal greie ut implementeringa av nytt handhevingsdirektiv i norsk rett, og vurderer korleis det samla norske handhevingsssystemet best kan organiserast. I denne samanhengen skal òg KOFA sine oppgåver vurderast.

Fleirtalet i komiteen, alle unnateke medlemene frå Framstegspartiet og Høyre, vil streke under kor viktig det er at klager kan handsamas raskt, noko denne styrkinga i form av ekstraløyve vil føre til. Det vil gjere at innkjøparar tek regelverket på alvor, og styrkje tilliten til KOFA.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er positive til at Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) kan ilegge overtredelsesgebyr ved ulovlige direkteanskaffelser på inntil 15 pst. av innkjøpet. Når det gjelder andre typer brudd på anskaffelsesregelverket, er uttalelsene i KOFA ikke bindende for partene og vedtaket har dermed ingen formell virkning. KOFA har heller ingen anledning til å undersøke mistanker om brudd på regelverket på eget initiativ. Disse medlemmer vil vise til behandlingen av Representantforslag nr. 123 (2007–2008) fra Høyre om å etablere et eget tilsynsorgan for offentlige anskaffelser. Selv om KOFA er et viktig tilbud for leverandører som vil klage, så mener disse medlemmer at KOFA ikke er tilstrekkelig som verktøy for å bedre etterlevelsen av anskaffelsesregelverket. Riksrevisjonens rapporter

og andre gjennomganger viser at man trenger et mer aktivt tilsynsopplegg og tøffere sanksjoner. I et slikt tilsynsopplegg kan det fortsatt være en løsning at KOFA opprettholdes som ankeorgan.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en tilsynsordning for offentlige anskaffelser."

Innkjøpsprotokollar

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til rapporten frå Asplan Viak som viser at protokollplikta, som gjeld for alle kjøp over 100 000 kroner, og som vart innført på same tid, har hatt ein skjerpande effekt på innkjøparane. Det at innkjøparane må gje ei grundig skriftleg grunngjeving for vala sine, stimulerer til gode innkjøp. Fleirtalet viser òg til dei nye reglane i offentlegheitslova som vil gjera protokollen offentlig etter at kontrakten er inngått. Fleirtalet har merka seg at det på komitéhøyringa vart tatt til orde for ein enkel måte å få informasjon om inngåtte kontraktar på, og ber Regjeringa sjå nærare på dette.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at forvaltningen er preget av lite åpenhet og lite tilgjengelig informasjon og statistikk om offentlige anskaffelser. Slik informasjon er viktig for å få et bilde av om regelverket følges opp og for at leverandører kan ha tillit til at systemet er åpent og rettferdig. Slik regelverket fungerer nå, vil mange små og mellomstore bedrifter ikke bli gjort oppmerksomme på innkjøp som foretas, og man vil heller ikke kunne sjekke hvem som har fått oppdrag uten å drive betydelig utredningsarbeid.

Disse medlemmer vil også vise til svar fra fornyings- og administrasjonsministeren av 8. juni 2009 (vedlagt) på spørsmål om obligatorisk kunngjøring av innkjøpsprotokoll. Statsråden vedgår at en slik offentliggjøring vil føre til økt åpenhet om offentlige anskaffelser. Disse medlemmer støtter statsrådets syn og har også merket seg at statsråden peker på at større åpenhet kan forebygge og avdekke korrupsjon, samt virke disiplinerende på offentlige virksomheter, og dermed bidra til at innkjøpsprosesser forbedres. Disse medlemmer merker seg at statsråden likevel viser til at reglene om offentlighet er nye, og vil se hvordan reglene har virket etter noe tid. Disse medlemmer mener dette er en for passiv holdning, og viser til all kritikken som har kommet mot offentlige innkjøpsrutiner.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning slik at innkjøpsprotokoller for kjøp over 100 000 kroner blir offentliggjort."

Disse medlemmer mener at det også er av offentlig interesse hvilke leverandører som leverer varer og tjenester til offentlig sektor og mener at dette kan gjøres tilgjengelig på ulike måter. Offentliggjøring må imidlertid skje på en måte som ikke er for kostbar for offentlig sektor eller som gir ut sensitiv informasjon fra leverandører.

Leverandørreskonto

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til svar fra fornyings- og administrasjonsministeren av 8. juni 2009 på spørsmål om offentliggjøring av leverandørreskonto. I sitt svar vedgår statsråden at en slik offentliggjøring vil føre til noe mer åpenhet om offentlige anskaffelser og en oversikt over hvilke leverandører virksomheten har kjøpt inn varer og tjenester fra.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede en hensiktsmessig ordning om offentliggjøring av hvilke leverandører som leverer varer og tjenester til offentlig sektor."

Tenestepensjonar

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til brev frå statsråden til næringskomiteen, datert 4. juni 2009, om konkurranseforholda for offentlege tenestepensjonar. Fleirtalet har merka seg at Regjeringa er i ferd med å greie ut forholdet mellom regelverket for offentlege innkjøp og tenestepensjon, og avventer resultatet av dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at innkjøp av offentlige tenestepensjoner beløper seg til nærmere 23 mrd. kroner hvert år og er en vesentlig og økende utgift for offentlig virksomhet.

Disse medlemmer vil vise til Konkurransetilsynets brev til Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) av 18. mars 2009, der det går frem at tilsynet vurderer å gi en påpekning etter konkurranseloven § 9 første ledd e) overfor rette myndighet for å styrke konkurransen og lette adgangen for nye aktører i markedet for offentlige tenestepensjoner. FAD har i første omgang bedt om en tolkningsuttalelse av hvordan anskaffelsesregelverket er å forstå i forhold til nåværende praksis i mange kom-

muner. Disse medlemmer viser også til FADs svar på spørsmål fra Høyre i brev av 4. juni 2009 (vedlagt), der statsråden skriver at "problemstillingene" Konkurransetilsynet tar opp er kompliserte, og en slik utredning vil derfor ta noe tid.

Disse medlemmer finner det svært uheldig at innkjøp av tjenestepensjoner ikke i stor nok grad blir lagt ut på offentlige anbud. Innkjøp av disse tjenestene blir heller ikke omtalt i denne stortingsmeldingen, noe som ville vært naturlig på grunn av det totale omfanget av disse. Disse medlemmer viser til at Konkurransetilsynet tar opp en begrenset, men viktig problemstilling og at Regjeringen allerede har brukt mer enn to måneder på å besvare brevet. Disse medlemmer anmoder Regjeringen om å prioritere saksbehandlingen av et viktig spørsmål for innkjøp i offentlig sektor.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest innføre krav om at det regelmessig gjennomføres anbudskonkurranser om kjøp av offentlig tenestepensjon."

Helse- og omsorgstenester

Medlemen i komiteen frå Kristeleg Folkeparti viser til representantforslaget frå Kristeleg Folkeparti, Dokument nr. 8:76 (2007–2008), om at ideelle verksemdar som yter helse- og omsorgstenester, herunder barnevernstenester, vert unntatt frå kravet om anbud i lov om offentlege anskaffelser. Denne medlemen viser til innstillinga i saka, Innst. S. nr. 311 (2007–2008), der det heiter at:

"Dette fleirtalet er (...) samd med forslagsstillarane i at frivillige organisasjonar spelar ei viktig rolle for den norske velferdsstaten, og at dei er eit viktig supplement til offentlege etatar (...) Dette fleirtalet ynskjer at dei ideelle og private ikkje-kommersielle organisasjonane også i framtida skal vere ein viktig bidragsytar til velferdsstaten, og vil leggje til rette for dette. Dette fleirtalet har òg merka seg at det er eit arbeid på gang i Regjeringa der dei juridiske problemstillingane blir vurderte, og at det i samband med dette vil bli vurdert kva for tenester som eventuelt skal haldast utafor lovas krav til konkurranse."

Denne medlemen strekar under at bruk av anbud ikkje er hensiktsmessig i helse- og omsorgssektoren, der utsette grupper er avhengige av stabilitet og langsiktige tilbod. Denne medlemen er særskilt skuffa over at Regjeringa enno ikkje har foreslått endringar som sikrar mindre bruk av konkurranseutsetting på dette området. Det hastar no å få unnta ideelle organisasjonar i helse- og omsorgssektoren frå anbudskravet. Tusenvis av rusmiddelmissbrukarar, barnevernsbarn og eldre står i fare for å mista

sitt tilbud. Nokre har allereie mista tilbodet. Dette har også samanheng med at Helse Sør-Øst fører ein meir anbodsretta politikk enn det andre helseregionar gjer.

Denne medleimen fremmar på denne bakgrunn følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa snarast fremma forslag som sikrar at ideelle verksemder som yter helse- og omsorgstenester, herunder barnevernstenester, vert unnatekne frå kravet om anbod i lov om offentlege anskaffingar."

"Stortinget ber Regjeringa snarast sikra at Helse Sør-Øst følgjer den avtalepraksisen for helse- og omsorgstenester som dei andre helseregionane følgjer."

"Stortinget ber Regjeringa om snarast å fremma forslag som sikrar at den kommunale eigenandelen på ideelle rusbehandlingsplassar vert fjerna, slik at kommunane vert stilt overfor den same økonomiske situasjonen uavhengig av om kommunen nyttar ein ideell eller ein statleg institusjon."

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Framstegspartiet, Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringa, senest i statsbudsjettet for 2010, å innføre plikt til forenklet kunngjøring ved innkjøp mellom den nasjonale terskelverdien for anbudsplikt og 100 000 kroner, og legge til rette for en effektiv ubyråkratisk nasjonal web-basert struktur for dette.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringa utrede mulighetene for elektronisk handel på ulike områder og etablere ambisiøse mål med tilhørende tiltak.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringa etablere en tilsynsordning for offentlige anskaffelser.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringa etablere en ordning slik at innkjøpsprotokoller for kjøp over 100 000 kroner blir offentliggjort.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringa utrede en hensiktsmessig ordning om offentliggjøring av hvilke leverandører som leverer varer og tjenester til offentlig sektor.

Forslag frå Framstegspartiet, Høgre og Venstre:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringa snarest innføre krav om at det regelmessig gjennomføres anbudskonkurranser om kjøp av offentlig tjenstepensjon.

Forslag frå Kristeleg Folkeparti:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringa snarast fremma forslag som sikrar at ideelle verksemder som yter helse- og omsorgstenester, herunder barnevernstenester, vert unnatekne frå kravet om anbod i lov om offentlege anskaffingar.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringa snarast sikra at Helse Sør-Øst følgjer den avtalepraksisen for helse- og omsorgstenester som dei andre helseregionane følger.

Forslag 9

Stortinget ber Regjeringa om snarast å fremma forslag som sikrar at den kommunale eigenandelen på ideelle rusbehandlingsplassar vert fjerna, slik at kommunane vert stilt overfor den same økonomiske situasjonen uavhengig av om kommunen nyttar ein ideell eller ein statleg institusjon.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Tilrådinga frå komiteen vert sett fram av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til meldinga og rår Stortinget til å gjere slikt

v e d t a k :

St.meld. nr. 36 (2008–2009) – om Det gode innkjøp – vert å leggja ved møteboka.

Oslo, i næringskomiteen, den 11. juni 2009

Ola Borten Moe

leiar

Gunvor Eldegard

ordførar

Vedlegg 1**Brev fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 4. juni 2009****St.meld nr. 36 (2008 - 2009) Det gode innkjøp - Spørsmål fra Næringskomiteen i Stortinget**

Jeg viser til brev av 2. juni 2009 fra Næringskomiteen hvor det, under henvisning til Konkurransetilsynets brev til departementet av 18. mars 2009, stilles spørsmål om konkurranseforholdene for offentlige tjenestepensjoner og forholdet til reglene om offentlige anskaffelser.

Konkurransetilsynet peker på et viktig spørsmål om markedet for offentlig tjenestepensjon. Kjøp av offentlig tjenestepensjon utgjør store beløp, og det er

viktig at disse ressursene utnyttes på en god måte. Før jeg kan ta stilling til spørsmålene fra Næringskomiteen, vil jeg imidlertid få utredet forholdet til regelverket om offentlige anskaffelser, herunder om løpende kontrakter om tjenestepensjon med jevne mellomrom må underlegges konkurranse etter prosedyrene i anskaffelsesregelverket. Problemstillingene Konkurransetilsynet tar opp er kompliserte, og en slik utredning vil derfor ta noe tid.

Når utredningen er gjennomført, vil Konkurransetilsynets brev bli besvart umiddelbart.

Vedlegg 2**Brev fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet v/statsråden til Stortinget, datert 8. juni 2009****St. meld. nr. 36 (2008-2009) Det gode innkjøp**

Jeg viser til Næringskomiteens brev av 29. mai 2009 med spørsmål fra Høyres komiteemedlemmer i forbindelse med behandling av St.meld. nr. 36 (2008-2009) Det gode innkjøp. Enkelte av spørsmålene henger sterkt sammen og jeg vil derfor besvare dem samlet.

Spørsmål 1-3. Elektronisk handel i offentlig sektor

Bruk av elektroniske løsninger er viktig for å effektivisere og forbedre offentlige innkjøpsprosesser, og regjeringen har satt i gang en rekke tiltak for å øke bruken av dem. Tjenestetilbudet for elektroniske løsninger har blitt videreutviklet. Fornyings- og administrasjonsdepartementet og KS har inngått en rammeavtale som skal gjøre det lettere å gjennomføre konkurranser elektronisk, og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har koordineringsansvaret for et stort europeisk prosjekt (Peppol) som skal gjøre det enklere å levere tilbud på tvers av landegrensene. Regjeringen ønsker også hele offentlig sektor skal ta i bruk elektronisk faktura og vil blant annet innføre et fellesformat for elektronisk faktura.

Omsetningen på Ehandel.no var 2,2 milliarder kroner i 2008 på, som innebar en vekst på ca. 15 prosent fra året før. Vi har begrenset informasjon om bruken av elektronisk handel i offentlig sektor sett under ett. I følge SSBs undersøkelse av IKT-bruk i staten i 2008¹⁾ ble om lag 40 prosent av statlige foretaks samlede innkjøp helt eller delvis gjennomført ved bruk av elektroniske forretningsprosesser i 2008.

Tre av fire foretak benytter elektronisk fakturahåndtering og database for offentlig innkjøp, mens tre av ti sender og mottar eFaktura. Om lag syv av ti foretak publiserer konkurransegrunnlag og håndterer innsending av mottak og tilbud elektronisk, mens litt over halvparten håndterer evaluering og tildeling tilsvarende. 38 prosent oppgir at de benytter elektronisk bestillingssystem.

www.ssb.no/iktbruks

Tallene som ofte har vært fremhevet for bruk av elektronisk handel, har vært knyttet opp til ordrehåndtering på Ehandel.no. Innkjøpsprosessen omhandler flere faser, og i meldingen deles dette opp i konkurransegjennomføring, ordrehåndtering og faktura/betaling. Det er også relevant å ta med andre løsninger for elektroniske innkjøp enn de sentrale løsningene som Difi forvalter. Vi har ikke tilstrekkelig informasjon om situasjonen på disse områdene. For å bedre kunne følge opp arbeidet med økt bruk av elektroniske løsninger i innkjøpsprosessen vil jeg derfor sette i verk tiltak for å framskaffe bedre og mer fullstendig informasjon om omfanget av e-handel i offentlig sektor. Gjennom dette vil vi også få bedre kunnskap om eventuelle hindringer for bruk av elektroniske løsninger. Før vi har fått bedre datagrunnlag om bruk av elektroniske løsninger i de ulike delene av innkjøpsprosessen, ønsker jeg ikke å gå ut med nye måltall. Men jeg vil understreke at regjeringen ikke har senket ambisjonsnivået på dette feltet. Som det fremgår av meldingen, satser vi på kontinuerlig bedring av tjenestetilbudet for elektroniske løsninger.

Bedre datagrunnlag vil gjøre det enklere å følge opp satsingen.

Spørsmål 4 og 5. Forenklet kunngjøringsplikt

Siden det ikke foreligger plikt til forenklet kunngjøring, er erfaringsmaterialet for bruken av slik kunngjøring begrenset. Difi har gjennomført intervjuer med fem offentlige virksomheter som har innført internt krav til kunngjøring under den nasjonale terskelverdien. Disse virksomhetene har hatt positive erfaringer med innføring av forenklet kunngjøringsplikt. Antallet virksomheter som er intervjuet, er imidlertid for lite til at man kan trekke generelle konklusjoner på bakgrunn av dem.

I forbindelse med høringen av forslag om innføring av forenklet kunngjøring i 2005, var et klart flertall kritiske til forslaget og viste til at dette ville føre til økt ressursbruk og byråkrati. Særlig vil dette kunne være tilfelle i konkurranser hvor antall tilbydere er stort. Regjeringen ønsker at oppdragsgivere skal ha fleksibilitet til å tilpasse bruken av forenklet kunngjøring til virksomhetens behov, og vil derfor ikke gjøre denne ordningen obligatorisk. Virksomhetene kan da vurdere om forenklet kunngjøring er hensiktsmessig i ulike typer konkurranser og markeder. Ro og stabilitet rundt et relativt nytt regelverk har også vært svært viktig i vurderingen av om man skal innføre plikt til forenklet kunngjøring. For å stimulere til mer bruk av forenklet kunngjøring vil imidlertid regjeringen styrke den frivillige kunngjøringsordningen på Doffin, og gi informasjon og veiledning om beste praksis.

Spørsmål 6. Obligatorisk kunngjøring av innkjøpsprotokoll

Etter den nye offentlighetsloven trådte i kraft 1. januar 2009 er alle anbudsprotokoller og tilbud offentlig tilgjengelige. Det kan gjøres unntak fra innsyn frem til leverandør er valgt, og det skal ikke gis innsyn i opplysninger som er omfattet av taushetsplikt (for eksempel forretningshemmeligheter).

Uavhengig av reglene om innsyn i protokoller, vil deltakerne i konkurransen motta relevant informasjon gjennom regler om oppdragsgivers begrunnelsesplikt. Offentlighet rundt protokoller imøtekommer derfor primært allmennhetens interesse i å kontrollere at det ikke blir tatt utenforliggende innsyn.

For kontrakter som overstiger EØS-terskelverdi, har vi allerede i dag regler om at oppdragsgiver skal gjøre kontraktstildelingen kjent gjennom en kunngjøring i den europeiske TED-databasen (Tenders Elec-

tronic Daily). En slik kunngjøring skal blant annet inneholde opplysninger om den anvendte anskaffelsesprosedyren, kontraktens art og omfang, de anvendte tildelingskriteriene, antall innkomne tilbud, navn og adresse på den vinnende leverandøren og kontraktens verdi. Disse kravene til offentlighet imøtekommer et stykke på vei hensynet til offentlig innsyn i anskaffelser.

Obligatorisk offentliggjøring av anbudsprotokoller, for eksempel på en nasjonal database, vil føre til økt åpenhet om offentlige anskaffelser. Åpne og gjennomsiktige innkjøpsprosesser kan forebygge og avdekke korrupsjon og misligheter. Offentliggjøring av anbudsprotokoller på en database kan antagelig også virke disiplinerende på offentlige virksomheter, og dermed bidra til at offentlige innkjøpsprosesser forbedres.

Protokoller vil kunne inneholde opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, for eksempel forretningshemmeligheter. Vurderingen av hva som er underlagt taushetsplikt kan være ressurskrevende. En obligatorisk offentliggjøring av samtlige protokoller vil være mer ressurskrevende enn en offentliggjøring av enkeltprotokoller på bakgrunn av en innsynsbe-
gjøring.

Reglene om offentlighet er nye. Jeg mener derfor at det er hensiktsmessig å samle inn informasjon om hvordan reglene har virket etter noe tid, før det eventuelt foretas endringer.

Spørsmål 7. Offentliggjøring av leverandørreskontro

En ordning med offentliggjøring av leverandørreskontro må eventuelt utredes grundig, men jeg kan gi noen helt foreløpige synspunkter på en slik ordning. Offentliggjøring av virksomheters leverandørreskontro vil føre til noe mer åpenhet om offentlige anskaffelser. Den vil gi oversikt over hvilke leverandører virksomheten har kjøpt inn varer og tjenester fra, og vil bidra til å styrke datagrunnlaget om offentlige anskaffelser. Regnskapsinformasjon vil kunne gis på ulikt nivå, fra den enkelte fakturaer til mer overordnet oversikt over hva virksomheter betaler til en leverandør i løpet av et år. En overordnet oversikt vil i liten grad gi informasjon om hva som er kjøpt og hvordan virksomheten inngikk kontrakten med leverandøren, slik som anskaffelsesprotokollen vil gi. Jeg er derfor usikker på hvor stor merverdi det vil ha og gjøre det obligatorisk å offentliggjøre denne informasjonen.